

Kürti Andrea plakátterve és a Brighella csapat a 15 éves évfordulón, 2018

Cseresznyevirág, 2014, R: Rumi László,
T: Rumi László, Bodor Judit, Szász Zsolt,
Z: Szokolay Dongó Balázs

Márk-Nagy Ágota

EGYRE JOBBRA ÉS JOBBRA TÖREKEDNI

A SZATMÁRNÉMETI BRIGHELLA BÁBTAJÓZAT ELSŐ 15 ÉVE

A Szatmárnémetiben működő Brighella Bábtajózat alapítványi, civil kezdeményezéséből nőtte ki magát. Megalapítása óta, 15 év alatt dinamikusán, az alföldi kisváros életében szokatlan lendülettel vált Szatmár egyik meghatározó művészeti és nevelési irányokat markánsan képviselő kulturális közösségévé és közösségi terévé. A hangsúly a közösségen van. Fennállásuk óta a stabil alapcsapat az elmúlt években a szakmai csapatot, programjaikat és az azok köre szerveződésk táborát is bővítette, a közös célok érdekében állította.

Az induláskor a Marco Alapítvány és Nagy Regina alapítói lendülete, a kitartás és a lelkesedés volt az, amellyel egy dohos pincehelyiségből sok önkéntes munkával, a városvezetés és a színházi vezetés meggyőzésével az Északi Színház egyik színházi terében sikerült a tajózatnak próbakörülményeket biztosítani, bábos státuszokat létrehozni. Nem kisebb egyéniség, mint az erdélyi bábszakma néhai nagyaszonya, Kovács Ildikó állt szakmailag a kis közösség mellé. Bár a csapatból senki nem volt hivatásos bábművész, sőt színházi szakember is kevés, mégis alázattal, tanulni akarással, a gyerekközönség igényes szórakoztatásának vágyával indult a próba-előadás-szervezés-közönség körforgása. A jelenlegi tajózatvezető, Bandura Emese mondataiból kapunk képet a tanulóévekről: „Az első tíz évben kicsit autodidakta módon működtünk. Abból főztünk, amink volt. A szövegkönyvtől, a zenén, a látványon át a rendezőig mindent belső erőforrásból oldottunk meg, csupán négy-öt alkalommal volt lehetőségünk vendégrendezővel dolgozni. Elképesztően alacsony költségvetésekből hoztunk létre előadásokat, de minőségileg egyre jobbra és jobbra törekedtünk.” (Art Limes-online, 2018.11.07)

Az induló évek meghatározó művészegyénisége Bodor Judit tervező volt, aki a Brighella mellé szegődött alkotótársnak, és a „vizuális alaphangot”, az esztétikai miliőt teremtette meg. Nagy Regina, a tajózat akkori

vezetője mellett vendégrendező is alakították, tanították a szakma fortélyaira a társulat bábosait. Az erdélyi és magyarországi bábművészet elismert rendezőegyéniségei dolgoztak az évek során a brighellásokkal: Kovács Ildikó a *Hófehérkét* rendezte, a fiatalon elhunyt Nagy-Kopeczky Kálmán *Árgyélus királyfi és Tündérszép Ilona* történetét elevenítette meg Ritter Szilvia tervező látványvilágával. Bartal Kiss Rita *A kis hableány* és *A magányosan sétáló macska* előadásainak rendezése Bodor Judit tervezővel, valamint Rumi László vendégrendezője, *A rút kiskacsa* (szintén Bodor Judittal) meghatározó súlypontokat jelentett az önmagára eszmélő, stílusát, közönségét, helyét kereső társulatnak. Nagy Regina, a társulat állandó rendezője főleg népmesék és klasszikus meseírók motívumaival dolgozott Bodor Judit látványvilága segítségével: a *Rigócsőr király*, a *Hüvelyk Matyi* és a *herceg*, a *Kővé vált királyfi*, a *Tökmag* és a *Hórihorgas*, a *Majolenka hercegisasszony* című előadások említhetők ebből a korszakból, amelyekben a bábosoknak alkalmuk volt szinte minden bábtípust kipróbálni: botost, kesztyűst, tárgyjátékot, marionettet, maszkot. Bodor Judit munkáiról így vallott Bandura Emese a fent idézett interjúban: „olyan igényes látványvilágot, stílust alakított ki nekünk, ami predesztinálta a pedagógusok és gyermekek ragaszkodását bábszínházunkhoz, miközben meghatározta a mi ízlésünk és igényeink mércéjét”.

Ennek a tanulási folyamatnak fontos része volt, hogy a bábosok nem zárták el a koprodukcióktól sem a Harag György Társulat prózai tajózatával. A nagyszínpadi játék, a színészcollégákkal való együttjátszás a színészi kvalitások fejlesztése mellett még valami fontos dolgot előlegezett meg: a prózai tajózat színészei is kíváncsiak lettek a bábozás fortélyaira, így már prózai tajózatot vendég-színészcollégákban is lehetett gondolkodni a repertoár kialakításakor. Ez a vérpezsdítés pedig kreativitásra ösztönözte a bábjátékosokat.

Az égig érő fa, 2009,
R: Nagy Regina,
T: Bodor Judit

*A Tökmag és
a Hórhorgas*, 2012,
R: Nagy Regina,
T: Bodor Judit

Hamupipőke, 2016,
R: Nagy Regina,
T: Bodor Judit, Bérczi Katalin,
Z: Nagy Csongor

Majolenka hercegkisasszony,
2013, R: Nagy Regina,
T: Bodor Judit

Ciróka, 2015,
R, T: Bandura Emese

*Terülj terülj
asztalkám,* 2006,
R: Nagy Regina,
T: Bodor Judit

Mindeközben állandó repertoárt, valamint óvodás és kisiskolás bérletrendszerrel sikerült felépíteni, saját játékkeretet működtetni, miközben kivívták a szatmári gyerekközönség szeretetét, szakmai körökben pedig az egyre több elismerést.

A bábtagozat tagjai egyéb színházi feladatokban is kipróbálták magukat. Nagy Anikó a prózai társulat gyerekelőadásainak tervezett jelmezt, Szátvári Csaba, aki jelenleg a tagozat fénytechnikusa, párhuzamosan látott el hangtechnikusi és zeneszerzői feladatokat. Bandura Emese a bábkészítésben, valamint a rendezésben kereste önkifejezésének eszközeit (*A három kismalac*, *a Tündérkert*, *a Pöttöm Panna*, *A táltos kecske* című előadások fűződnek a nevéhez). Nagy Regina nagyszínpadi gyerekelőadásokat rendezett, majd a székelyudvarhelyi színháznál töltött el két évet. Ez idő alatt a Harag György Társulat vezetésével a bábtagozat ideiglenes vezetésével Bandura Emesét bízta meg, aki a mai napig betölti ezt a tisztséget. Irányítása alatt a Brighella házatáján látványos, dinamikus és gazdag szakmai program alakult ki. Az elmúlt öt évben a társulattal korábban már együtt dolgozó rendezőket hívott meg: Rumi Lászlót a *Cseresznyevirág* (tervező: Bodor Judit, Szász Zsolt) és az *Egy kupac kuffi* című előadásokra, Sramó Gábort a *Mesék a nyúlról és a rókáról*, a *Bárány Boldizsár* (mindkettő tervezője Bodor Judit), a *Mosó Masa mosodája* (tervező: Fazekas Antónia) és *A bögös fia meg az ördögök* (tervező: Nagy Kovács Géza) megrendezésére, valamint Bartal Kiss Ritát a *Szélszabadító* című előadásra (tervező: Nagy Kovács Géza). A magyarországi bábszakma fent említett alkotói mellett olyan rendezőket és tervezőket is meghívtak, akik méltán jelentettek esztétikai minőséget, szakmai mércét: Schneider Jankó a *Történet a tálról és a kanálról* előadását rendezte (tervező Bartal Kiss Rita). Szívós Károly tervező társával, Török Ágnessel a *Cókmók*, *avagy a morgolódo szekrénymanókat*. Nagy Kovács Géza a *Hapci király birodalmát* (rendező: Nagy Regina), L. Deák Réka és Lenkefi Zoltán *A kiskakas gyámánt félkrajcárját* tervezte (rendező: Nagy Regina).

Nagy változást jelentett a bábtagozat történetében, hogy a polgármesteri hivatal a bábélemlékeknek új játékkeretet biztosított: a szatmári szecesszió impozáns, felújított épületében, az Iparosotthonban

kaptak helyet. Bandura Emese és csapata pályázati forrásokból egyre otthonosabbá és technikailag egyre modernebbé álmódja és csinósítja az Iparosotthonban működő bábszínházi tereket: a fő játékkeret, a színpadot modern világítási és hangosítási technikával gazdagították és barátságos nézőteret rendeztek be. A kicsiknek játszósobát, Babakuckót alakítottak ki, a nagyobbak számára mozgás- és logikafejlesztő játékokat helyeztek üzembe.

Repertoárjuk kialakításakor egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek arra, hogy a különböző gyerekkorosztályoknak megfelelő tartalmú és üzenetű előadások szülessenek. Babaelőadással is előrukkoltak már (a *Cirókát* Bandura Emese rendezte) és létrehoztak egy kocsmaszínházi felnőtt előadást (Horváth Viktor: *Vilmos és Kormos, avagy az erény és az őv*, rendező: Sramó Gábor, tervező: Bodor Judit).

Az *Iciri-Piciri* elnevezésű bérletrendszeren túl minden hónapban egy szombati napon szabadelőadást szerveznek, vendéglőadással vagy saját produkcióval kedveskedve a kisgyerekes családoknak, hogy már egészen kicsi korban megalapozzák a családi színházbajárás szokását.

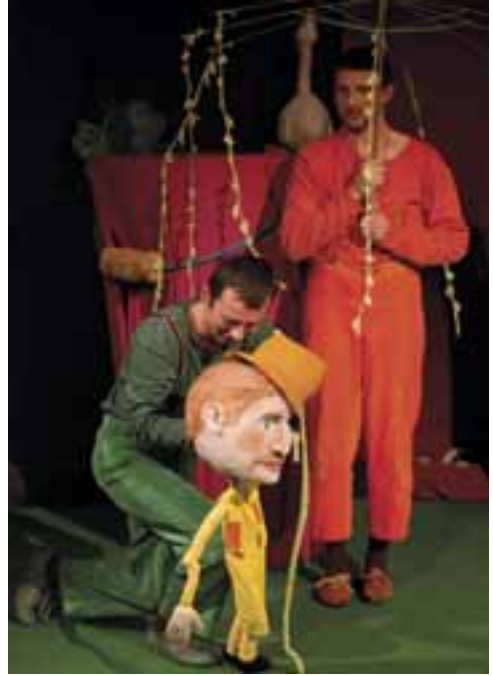
A város legtöbb érdeklődőt vonzó eseményének, a Partiumi Magyar Napok gyermekprogramjainak fő szervezője az Art Project Egyesületet is működtető bábtagozat-vezető. Célja, hogy a magyar nyelvterületről olyan bábszínházakat hívjának meg, amelyek minőségi szórakozást nyújtanak a szatmári gyerekeknek, akik ezeken a napokon ingyen lehetnek részesei az önfelelt szórakozásnak, játéknak és bábszínháznak. Elengedhetetlen, hogy a külön épületben, saját repertoárral és bérletrendszerrel működő bábtagozatnak saját technikai személyzete legyen. Végre sikerült ezt is megvalósítani, immár saját ügyelővel, hang- és fénytechnikussal működnek az előadások.

A bábtagozat tagjai az elmúlt években szakmai fejlesztő tréningeken vehettek részt: Uray Péter mozgástréninget, Écsi Gyöngyi mesemondást, Tengely Gábor és Somogyi Tamás bábos fortélyokat, Szabó Mátyás, Rumi László és Erdei Gergő gólyalásbas gyakorlatokat vezetett.

A bábtagozat sokat turnézik a megyében és az országhatárokon kívül is. Bérletrendszerben játszották néhány sikeres előadásukat. Így jutottak el a pécsi,

A kiskakas gyémánt félkrajcárja, 2018, R: Nagy Rergina, T: Deák L. Réka, Lenkefi Zoltán

A Tökmag és a Hóihorgas, 2012, R: Nagy Regina, T: Bodor Judit

A bögös fia meg az ördögök című előadás bábjai, bábosai és rendezője: 2017. R: Sramó Gábor, T: Nagy Kovács Géza, Z: Kovács Áron

Történet a tálról és a kanálról, 2017,
R: Schneider Jankó, T: Bartal Kis Rita, Z: Capp Ferenc

A kiskakas gyémánt félkrajcárja, 2018,
R: Nagy Rergina, T: Deák L. Réka, Lenkefi Zoltán

a zalaegerszegi, a kaposvári és veszprémi gyerekek körébe is.

Szólnunk kell még a több éve töretlen népszerűségnek örvendő BábSzóTér óvodás és kisiskolás bábosok vetélkedőjéről, melynek legnagyobb hozadéka a jövő közönségének nevelése. Az itt résztvevő pedagógusoknak pedig, akik felbecsülhetetlenül sokat tesznek azért, hogy a tanítványaik megszeressék, értsék a színházat, és életükben segítségükre legyen a mese világa, olyan szakmai háttérrel és szerveztek Écsi Gyöngyi koordinálásával, ahol pedagógusok és bábszínészek együtt tanulhatnak, játszhatnak drámajátékok segítségével.

A bábtagozat tavaly ünnepelte 15 éves fennállását. Az ebből az alkalomból szervezett ünnepi hétvégén és előadásorozaton saját és magyarországi vendégelőadásokkal ünnepeltek. A jubileumi ünnepség részeként bábkiállítást nézhetek meg az érdeklődők, ahol a társulat legsikeresebb bábjaikat és díszleteit tekinthették meg. A kiállítás a bábkészítő szakma előtt is tiszteleg és a látogatók rácsodálkozhatnak a bábok gyönyörű és titokzatos világára.

A jövővel kapcsolatban a tagozatvezető a biztos megalapozás utáni fejlődésben hisz, amelybe még

nagyon sok újítás befér: szakmai fejlesztő programok a társulat tagjainak, közösségi programok a közönség részére, s talán az egyik legnagyobb ter, egy bábkészítő műhely működtetése.

Ötven bemutatóval a háta mögött a Brighella méltán büszkélkedhet a szakmai megmértetéseken való helytállással és díjakkal (legutóbb a PUCK-fesztiválon a bábtagozat a fesztivál előadásainak *legjobb bábjaiért* járó elismerést kapta meg *A bőgős fia meg az ördögök bábjaiért*), a szatmári gyerekközönség és pedagógusok szeretetteljes jelenlétével, a magyar nyelvterület bábművészeinek érdeklődésével. A Brighella bábosai, Nagy Anikó, Kófty Annamária, Bandura Tibor és Nagy Tamás, valamint a tagozatvezető Bandura Emese a jubileum mottójául egy Márai Sándor idézetet választottak:

„Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá, testben és lélekben. S nemcsak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másféle, láthatatlan ünnepeket is. Ilyenkor felejs el mindent, figyelj az ünnepre...”

Az ünnepi alkalom ugyan végetért, de a Brighella Bábtagozat csapata továbbra is egyre jobbra és jobbra törekszik.

BETTER AND BETTER

Fifteen years ago, the Brighella Puppet Theater was founded in Satu Mare, Romania, by a foundation-based, non-governmental organization. Since then, Satu Mare has become one of the most prominent cultural communities for art and education. The puppet department celebrated its 15th anniversary last year. During the festive weekend, there was a series of performances by the Brighella company and Hungarian guests. As part of the celebration, visitors could view an exhibition, featuring the company's most successful puppets and scenery. The exhibition also paid tribute to the puppet designing profession, and visitors were amazed at the beautiful and mysterious world of puppets. We can get an idea of the school years from the comments made by Emese Bandura, Head of the Department: *“For the first ten years, we operated a little as autodidacts. We used what we had. From the script, to the music, from the visuals to the director, we had to solve everything internally. We were only able to work with a guest director four or five times. We produced performances with amazingly low budgets, but we always strived to get better and better in terms of quality.”* When the company moved to the impressively renovated Szatmár Secession building of artisan domicile on Kazinczy Street in Satu Mare, this change of venue marked a significant change in the history of the puppetry department.